

NAUTIČKI TURIZAM NA DUNAVU, SREMSKI KARLOVCI

NAUTICAL TOURISM ON THE DANUBE, SREMSKI KARLOVCI

Zorana Obradović, Milena Krklješ, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – ARHITEKTURA

Kratak sadržaj – *Projekat nautičkog turizma na Dunavu u Sremskim Karlovcima bazira se na istraživanju socijalnih, ekonomskih, ekoloških, istorijskih, kulturnih tema sa ciljem brendiranja reke Dunav i odabranog naselja uz reku Dunav. Na osnovu takvog istraživanja i ispitivanja, najadekvatniji način za postizanje brenda na reci bilo je razvijanje nautičkog turizma sa ciljem privlačenja turista i poboljšanja ekonomije. Primenujući metode razvoja nautičkog turizma u zemljama širom sveta, isprojektovana je marina sa smeštajnim kapacitetima i pratećim sadržajima uz reku Dunav u Sremskim Karlovcima.*

Abstract – *The nautical tourism project on the Danube River in Sremski Karlovci is based on the research of social, economic, ecological, seismic and cultural themes with the aim of branding the Danube River and the selected settlement near the Danube. Based on such research and testing, the most adequate way to achieve a brand on the river was the development of nautical tourism in order to attract tourists and improve the economy. Applying methods for the development of nautical tourism in countries around the world, a marina with accommodation facilities and other accompanying amenities along the Danube in Sremski Karlovci is designed.*

Ključne reči: *Nautika, brendiranje grada, ekonomski razvoj, investicije, privlačenje turista.*

UVOD

Nautički turizam predstavlja novu ekonomsku pojavu kojoj budućnost tek predstoji. Svojim višestrukim učincima nautički turizam otkriva nove, sadržajnije uslove života, urbanizacije i uređenja životnog prostora, kao i niz delatnosti koje su posredno ili neposredno povezane sa celokupnom turističkom ponudom. Privlači pažnju celom svetu zbog izgradnje mesta relaksacije, odmora i rekreacije, a razvojem istog će se intezivirati izgradnja luka posebne namene. Luke nautičkog turizma postaju mesta realizacije nautičkog turizma.

1. BRENDIRANJE GRADOVA

Brendiranjem grada stvara se jedna mreža, identitet za grad, koji se proširuje na sve svoje ponude i interakcije,

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila dr Milena Krklješ, vanredni profesor.

dok se sa gledišta stanovnika stvara jedinstvena slika o određenom gradu ili mestu. Proces brendiranja gradova doveo je do toga da se mesta nadmeću sa drugim mestima za ljude, resurse, poslovanje, te na osnovu toga nastaju različiti brendovi koji karakterišu naselja i gradove. Stvaranje brenda, kao takav vid formiranja identiteta, predstavlja osetljiv proces jer kao što može da načini grad ili mesto poželjnim, u kom ljudi žele da žive, da rade, isto tako može da ga učini u potpunosti neatraktivnim i krajnje nepoželjnim za život i boravak u njemu [1].

Cilj ovog istraživanja jeste da se ispituju gradski brendovi, uključujući u analizu gradove koji nisu stvorili uspešan brend, a koji pokušavaju na određene načine da opstanu u globalnoj ekonomiji. Na taj način ideja je da se stvori prepoznatljiv brend koji predstavlja duh grada i da se prezentuje na takav način da bude inspiracija za putnike, industriju i opštu populaciju.

2. TURIZAM

2.1. Pojam turizma

Sa globalizacijom došlo je do značajnih promena na svim aspektima savremenog života, pa tako i u turizmu. Turizam kao jedna od vodećih grana privrede, svakim danom se sve više razvija i širi. Nastaju novi oblici prilagođeni željama i potrebama svakog pojedinca i predstavlja dinamičan fenomen koji se stalno menja.

Na osnovu toga evidentno je da se na turističkom tržištu traže i dobro prodaju one turističke destinacije koje nude aktivan odmor, zabavu, sport, rekreaciju, različite oblike turizma, kao i očuvanu prirodu.

2.2. Nautički turizam

Nautički turizam je pojava koja svoje korene razvija još od prvih čovekovih rečnih, jezerskih ili pomorskih putovanja u svrhu zabave, dokolice, rekreacije i drugih turističkih motiva, ali i nastao rastom standarda visoke i srednje klase [2]. Nautički turizam javio se krajem drugog milenijuma kao novi oblik turističkih kretanja sa izraženom pomorskom komponentom, pri čemu, njegov razvoj od samog početka beleži kontinuirani rast. Nautički turizam privredno je značajan i važan oblik turističke delatnosti, ima ulogu lidera privrednog razvoja lokaliteta na kojima se pojavi, te se ponekad naziva i nautička turistička industrija.

Nautički turizam kao takav predstavlja skup aktivnosti i odnosa koji su uzrokovani boravkom nautičara u lukama ili izvan njih, kao korišćenje plovnih i drugih objekata vezanih za nautičku turističku delatnost radi rekreacije, sporta, razonode. Kao takva vrsta turizma, prisutan je na morima, rekama, jezerima, kanalima.

2.3. Delatnosti nautičkog turizma

Osnovne delatnosti nautičkog turizma predstavljaju usluge iznajmljivanja prostora uz uređenu i delimično ili potpuno zaštićenu obalu za smeštaj plovnih objekata i turista nautičara koji borave na njima, iznajmljivanje plovnih objekata za odmor i rekreaciju, usluge skipera, čuvanje i održavanje plovnih objekata na vezu, usluge snabdevanja nautičara, škole jedrenja, obuke skipera. Razvrstavanje osnovnih vrsta nautičkog turizma omogućuje da se razlikuju osnovni tipovi nautičkog turizma kao što su mobilni, plovidbeni, kupališni, boravišni, sportski, zimi privezane brodice, izletnički, ribolovni, kulturni, zdravstveni i ambijentalni [3]. Pored podele vrsta nautičkog turizma, još jedna stavka koja omogućava bolje razumevanje nautičkog turizma jeste i podela prihvatnih objekata nautičkog turizma na: nautička sidrišta, privezišta, turistička pristaništa, marine, nautičko-turistički centri.

3. PROJEKTNI ZADATAK

Cilj intervencije bio je da se reši pitanje brojnih nedostataka u Sremskim Karlovcima u smislu potrebnih sadržaja koji nedostaju za normalan i adekvatan život meštana, da se poboljša pitanje turizma i time omogući bolji razvoj ekonomije grada, ali i da se stvori prepoznatljiv brend reke Dunav. Stvarajući prepoznatljiv brend koji bi predstavio duh mesta grada, izvršena su istraživanja neophodna za razumevanje te pojave, a potom i analiza mesta kako bi se grad što bolje razumeo i kako bi se formirao brend odgovarajući za ovo naselje, kako bi turisti osetili tradiciju i način života koji se tu odvija. Prilikom uvođenja brojnih intervencija ideja je bila formiranje zdravog načina života stanovnicima ovog grada i turistima koji bi tu boravili nekoliko dana, a sve to uz dobro razvijenu infrastrukturu, pešačku i biciklističku povezanost sa sadržajima, kao i uspostavljanje novih i neophodnih sadržaja za normalan i adekvatan život.

4. LOKACIJA

Zbog izlaska na reku Dunav, velikog prirodnog i kulturnog bogatstva, ali i ograničenja u vidu zaštite pojedinih područja, Sremski Karlovci imaju veliki potencijal za svoj razvoj kao grada, ali i kao jednog specifičnog identiteta, kojim bi se doprinelo uz pomoć razvoja nautičkog turizma, brendiranju reke Dunav u Srbiji. Posedovanjem kulturne, istorijske baštine, specifičnih prirodnih ambijenata turistima bi bilo omogućeno da upoznaju različite sfere ovog naselja na jedan drugačiji turistički način. Razvoj nautičkog turizma, doprineo bi jačanju ekonomije, socioloških faktora, jačanju privrede i investicija i samog grada na jednoj višoj lestvici u Srbiji. Sremski Karlovci bi sa te strane trebali obezbediti pristup turistima sa plovne strane, i tako omogućiti zadržavanje u gradu, uz odmor i rekreaciju, sa ponudom različitih sadržaja na reci. Tim načinom razvoja grada bilo bi potrebno uvesti i javne površine, objekte i sadržaje kako bi zadovoljavanje potreba turista i meštana bilo na zadovoljavajućem nivou.

5. KONCEPTUALIZACIJA REŠENJA

5.1. Saobraćajno rešenje

Intervencije vršene sa ciljem bolje pristupačnosti i dostupnosti sadržaja stanovnicima i turistima odnosile su

se na uvođenje nove i razvijanje postojeće infrastrukture. Na osnovu izvršenih analiza zaključeno je da s obzirom da je to vikend naselje sa malim indeksom izgrađenosti i malom gustinom stanovnika koji bi tu boravili, te prostor zahteva i malu frekventnost saobraćaja. Sve kolske, pešačke i biciklističke staze su popločane i adekvatno uređene, a postojeća trasa namenjena za kolski put asfaltirana. Zbog veće grupe različitih struktura smeštajnih kapaciteta, uvedene su pešačke i biciklističke staze u te mikroambijente, a dovoljno široke za kretanje vozila posebne namene u pojedinim situacijama. Povezanost kopna sa rečnim ostrvima predviđena je trajektom ili raznim čamcima koji bi bili sastavni delovi uz smeštajne kapacitete koji se nalaze na vodi u ozelenjenim delovima obale ili bi mogli da se iznajme. Lakše i brže kretanje sa ciljem odmora u ovom prostoru omogućeno je biciklima kroz novoformirane ulice. Primenom biciklističke staze takođe je obezbeđena i povezanost sa svakim blokom naselja, a svojom neophodnom širinom omogućeno je nesmetano kretanje biciklista i pešaka.

Što se tiče pristupačnosti sa reke, u naselju je predviđeno pristanište za trajekt s obzirom da most nije toliko neophodan i da se nalazi nedaleko od Sremskih Karlovaca u Novom Sadu. Na taj način obezbeđeno je povezivanje Sremskih Karlovaca sa naseljima koja se nalaze sa druge strane obale i ostrvima u rečnom koritu. Takođe je predviđeno privezište za brodove i čamce, koje je na pojedinim mestima pretvoreno u marinu sa ugostiteljskim objektima i svim pratećim sadržajima.

5.2. Uvođenje novih sadržaja

S obzirom da je predviđeno da ovo naselje bude namenjeno stanovnicima Sremskih Karlovaca, turistima iz okolnih regiona, sportistima predviđena je i raznovrsnost sadržaja. Rešavanje problema pristupačnosti naselja prema reci uslovlilo je formiranje marine, i manjih privezišta na prostorima uz obalu ili uz smeštajne kapacitete. Projektovanjem marine predviđeni su sadržaji poput ugostiteljskih objekata, trgovine, komercijalnih, smeštajnih, prostora za rekreaciju, javnih prostora u vidu trgova ili šetališta uz obalu, objekti namenjeni recepciji, popravku i održavanje brodova. Uz ove sadržaje predviđen je i objekat namenjen iznajmljivanju čamaca, pribora za razne sportove na vodi ili za rekreacijske potrebe poput pecanja, plovidbe i odmora na obližnjim plažama. Uz novoformirane pešačke i biciklističke staze predviđeni su smeštajni kapaciteti na vodi ili zemlji uz mogućnost postojanja čamaca kao sastavnog elementa smeštajnih objekata, ugostiteljski objekti, montažni objekti u vreme nekih manifestacija ili pružanja autentične hrane i pića toga mesta.

5.3. Smeštajni kapaciteti

S obzirom na ideju da ovaj prostor bude namenjen stanovnicima Sremskih Karlovaca, turistima iz različitih regiona, sportistima, školarcima, rekreativcima zahtevani su i određeni smeštajni kapaciteti. Ideja je da se smeštajni kapaciteti sa različitim ambijentalnim bogatstvima rasporede na različita mesta ovog predviđenog prostora. Objekti su osmišljeni kao individualne kućice, humanih dimenzija, jednostavnih formi i međusobno povezanih,

izgrađeni od opeke i drveta. Naselja su planirana tako da sadrže zajedničke prostore na različitim mestima sa različitim ambijentalnim vrednostima i pratećim sadržajima. Uz svako manje naselje planirani su ugostiteljski, trgovinski objekti, apoteka i drugi neophodni objekti. Sa različitim strukturama ovih smeštajnih kapaciteta turistima se nudi mogućnost većeg odabira za mesto gde bi boravili, ali i nečeg drugačijeg i namenjenog različitim potrebama kao i različitim starosnim dobima.

- Smeštajni kapaciteti na vodi: planirani su kao drvene montažne kućice koje kao splavovi plutaju na vodenoj površini. Njima je omogućena pristupačnost i vodenim i kopnenim putem. Kvalitet ovih objekata prevashodno se odnosi na to da se boravkom na njima stvori osećaj jedinstva čoveka sa prirodom, rekam i zelenilom. Problem promene nivoa Dunava rešen je tako što su platoi na kojima se objekti nalaze povezani na stubove koji se spuštaju i dižu u zavisnosti od nivoa reke Dunava, a sve to bi se regulisalo i montažnom preklapnom pasarelom koja bi je povezivala sa pešačkom stazom. - Vikend naselja: manja vikend naselja pozicionirana na različitim mestima na ovom prostoru, povezana su pešačkim i biciklističkim stazama i sa sobom poseduju različite sadržaje namene poljoprivredi, obrađivanju zemlje koja se nalazi u blizini ili bašti koje se nalaze u sklopu smeštajnih kapaciteta, sportski objekti i prostori, ugostiteljski objekti, prostori za relaksaciju i odmor. Na obližnjim slobodnim površinama, formirale bi se montažne strukture za održavanje pojedinih festivala, trgovinu ili ponudu različite autentične hrane karakteristične za ovo područje i pića kao što za ovo mesto to predstavlja vino.

5.4. Ambijentalne celine

Jedan od glavnih elemenata identiteta ovog područja jeste bogatstvo prirodnim elementima, kao i nezaobilazno kulturno nasleđe. Racionalnom upotrebom ovog prostora mogu se stvoriti različiti ambijenti, specifični za ovo naselje. Bogatstvo koje ovaj prostor pruža jeste, kao što je predhodno navedeno, ali i u projektnom rešenju naznačeno, kulturno bogatstvo u naseljenom području Sremskih Karlovaca, što bi turistima omogućilo jedno novo saznanje i posećivanje značajnog prostora za ljudsku istoriju, ali i jednog drugačijeg duha.

Slika 1. Mere transformacije na analiziranom prostoru

Pored tog kulturnog bogatstva koje Sremski Karlovci poseduju nezaobilazno je i prirodno bogatstvo koje ga ovde ima u izobilju. Velike padine Fruške gore, šume i ravnice, prostori Koviljsko – petrovaradinskog rita, kao i poljoprivredne površine za uzgoj raznih kultura, poput vina koje ovom mestu daje posebnu čar. Svo ovo bogatstvo doprinosi većem potencijalu za razvoj nautičkog turizma.

Slika 2. Prikaz objekata na vodi

Slika 3. Novoprojektovana šira situacija

Slika 4. Novoprojektovano vikend naselje

Slika 5. Jedan od tipova smeštajnih kapaciteta

Slika 6. Ambijentalni prikaz javne površine

6. ZAKLJUČAK

Kao što je ideja internacionalnog projekta „Danurb” stvaranje i povezivanje kulturne mreže koja povezuje gradove sa bogatim kulturnim i prirodnim nasleđem, locirane na obali Dunava, ideja je bila formirati strategiju razvoja opštine Sremski Karlovci i uspostavljanje odgovarajućeg brenda.

Kao što je prethodno analizirano, da su turističke aktivnosti jedan od osnovnih razloga za posećivanje Sremskih Karlovaca, a dosta loše održavan i bez neadekvatnih sadržaja za funkcionisanje samih stanovnika ideja je bila rešiti neke od primarnih problema ovog prostora i uticati na veći razvoj mesta kao turističke ponude. Ono bi uticalo na veću posećenost turista gradu, neku vrstu samoodrživosti, ali i na povećanje ekonomije što bi bilo izuzetno značajno zbog lošeg ekonomskog stanja države. Ova strategija podrazumeva revitalizaciju područja opštine Sremski Karlovci, koje ima značajno

prirodno i kulturno bogatstvo, ali i autentičan način života stanovnika.

Predviđeno je vikend naselje u sadašnjem šumovitom prostoru opštine Sremski Karlovci, koje bi omogućavalo smeštajne kapacitete u različitim ambijentalnim prostorima. Kompleks naselja koji ne podrazumeva gusto izgrađene strukture može se i dalje razvijati u zavisnosti od potreba ili čak primeniti u nekim drugim opštinama koje imaju potencijal za razvoj nautičkog turizma.

Tematika svakog dela ovog naselja je različita u cilju privlačenja turista, ljudi različitih starosnih dobi, ali i stvaranja nečeg drugačijeg i novog što bi stvorilo jednu novu karakteristiku vezanu za Sremske Karlovce. Tom prilikom projektovani su smeštajni kapaciteti uz vodenu površinu, smeštajni kapaciteti sa mogućnošću ravoja sopstvene poljoprivrede u manjim baštama ili na malo većim poljoprivrednim površinama koje su ipak u skladu sa vremenskim periodom tokom kojeg bi turisti tu boravili, trgovinu na reci, sportsko – rekreativne površine, javne površine, marine i brojni drugi prateći sadržaji.

7. LITERATURA

- [1] Dragan D. Luković; Brendiranje gradova i regiona: Teorijske osnove i praksa u Istočnoj i Zapadnoj Evropi; <https://fedorabg.bg.ac.rs/fedora/get/o:10304/bdef:Content/get>, pristup (09.07.2018.)
- [2] Andrea Katić, Bela Muhi, Jasmina Stanković, Jelena Kovačević; Nautički turizam kao faktor konkurentnosti turizma Vojvodine, <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0350-0373/2011/0350-03731102237K.pdf>, (pristup 10.07.2018.)
- [3] Brčić, I., „Pomorska meteorologija i okeanografija“, Uprava pomorske sigurnosti, Bar, 2009, http://www.fms-tivat.me/download/spec-radovi2/Margita_Kruscic.pdf, (pristup 10.07.2018.)

Kratka biografija:

Zorana Obradović, rođena je u Šapcu 1994. god. Osnovne akademske studije završila je 2017. godine na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu. Master rad, na master iz oblasti Arhitektonsko i urbanističko projektovanje na Fakultetu tehničkih nauka brani 2018. god.

Prof. dr Milena Krklješ (1979) je diplomirala je 2002. godine na Departmanu za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu, magistrirala 2007. godine i doktorirala jula 2011. godine. Od 2016. godine je u zvanju vanrednog profesora.